

Slovenija izhaja vsaki teden dvakrat, in sicer vsaki torek in petek. Cenaza celo leto popošti je 4 gold. 40 kr., za pol leta 2 gl. 20 kr., za ene kvatre 1 gl. 10 kr. Ako se pa iz založnice v Ljubljani na bregu hiš, št. 190 jemlje, se plača za celo leto 4 gl., za pol leta 2 gl., za ene kvatre 1 gl. Za celoletno pošiljanje na dom v Ljubljani se odraja še pol gold.

Slovenija.

V petek 1. Svečana 1850.

Austrijsko cesarstvo.

Iz Štajarskiga:

Concordia parvae res crescunt, discordia maxime dilabuntur .. Slogom rastu male stvari — nesloga vse pokvari ..

Ove reči naj si dobro u serce kao temelj (fundamentum) postavijo tak Novice, kak takaj svi oni: (osebujno takvi Domorodci) koji u Sloveniji od nekakoveh „novih oblik“ govorijo. — Gloriosum est iniuriarum tacendo fugere; quam respondendo superare ... veli sv. Gregor I. 30. moral; — ali ako človek premisli malo vse reči, kaj se sada pisari, osebujno pak zastavek onaj v novicah u 3. broju od Domorodca Gosp. J. Š. iz Celja, gde je strašno zagromelo ovako: „Sicer pa tudi mi nočemo tiste nepotrebne skovane psevdo Iliršine; kere ne Slovenci ne Horvat nerazumeta“ (?!), tak moram nekaj krivici počitati. — Velim ja Vam dragi gosp. Domorodec, da mi nezamčrite: uzmite Vi pisatelja „Laciusa“ u roke, i otvorite stran 144, gde on od Celtah piše — tam na levi strani vidite pisano: Divisio illirici in duas partes — a u 25. redu najdete ove reči: Ceterum occidentale illiricum provincias complectebatur septem: Panoniam primam sive superiorem; Panoniam secundam sive inferiorem; Pannoniam Saviam, — utrumque Noricum — Valeriam et Dalmatiam — quibus nostro seculo positae videlicet provinciae sunt: Austria Hungariae pars, Slavonia, Carniola, Stiria, Carinthia, marchia Vindorum, et pars Croatiae; i videti čete, da žaliti može vsakoga, koji Vaše reči čita najpre psevdo Ilir Jeli neje Štajarsko, Krajansko itd. spadalo negda pod Ilirsko? Jeli neje rod Slovenski izišel od Ilira, Istrovoga sina, koj bio je Javanovoga ili Jafetovoga pokolenja; koj kak nam sv. pismo kaže (gen. 10.) dobil je u razdeljenju zemlje tretjo stran sveta, to jest: „Evropopotlankam bi najpre oče Noe po stvorenju sveta 1788, vso zemljo med svoje tri sine razdelio?“

Odvod sledi, da smo vsi Slavjani, pravi a ne psevdo Iliri. Dalje čitam u knizi: De rerum initiiis, sledeča: Prima divisio linguarum (gen. 11. v 8.) anno 1931 in 72 quarum matrices sunt 7. Hebraica, Graeca, Latina, Ilirica seu Slavonica (sic) Germanica, Hungarica, Scitica seu Tartarica ... i odvod vidite, da su naši predstari Ilirski govorili. —

Zatem uzmite u ruke: Theatrum orbis terrarum ... ali pak: Parergon historicum i čitajte: de ducibus et regibus Bohemiae, viditi čete, da so Pemaci ili Čehi, Polaci, i Rusi takaj naša braća ... Kajti njihovi predji, najpre tri brati Čeh, Leh i Meh okolo leta 300 iz Horvacke (varoša Krapine) svojvolno (neterpeči rimskog jarma) ošli so; i u severnih stranah svoje prebivališče našli ... Čitajte Šönlebena, Analej Carinthiae, Šveara, Krempelna, Blažkovića, Kerčelića i druge, i osvedočiti čete se, da smo svi Slovenci — Iliri.

Nadalje velim: Ako smo na „Kronländler“ razdelani — tersiti se osebujno moremo, da u „kni-

ževnosti „nebodemo Kronländleri“. — Zato „Ilirsko narečje“ od dobroželečog-iskrenoga Domorodca gosp. Majera, slava mu! naj vsaki Domorodec štuje kakti življenje svetceh. — Nasa pako občinska želja i skerb naj bude, da imamo jeden kniževni jezik, i ovaj neka bude „Jezik Ilirski“ naj se u vseh Slovenskih učilnicah vuči slovnic „Slavensko-Ilirska“, kajti ložej, če se dětca učiti Ilirski, kako mi negda nemački der, die, das — ali latinski, ego — i magjaronski en, te, ő — i druga — i ako će se iz med nas koj dočekat, za 20 lēt ćemo popolnoma imeti kniževni jezik. —

Ja! da bi se Nemci negda tako „Slogi“ protivili kako mi, pitam ja, na kakvoj stopnji bi još bili dan današnji? lahko nam onda spočitavaju, da prokletstvo nad nami leži, rekoč: Slaven können nie einig sein.

Ako ćemo Ilirski pisati, zato Vam dragi Gospodni narečje Vaše med Celjem i Ljubljanom ostane, samo ne bojte se; — I sem one volje kak gospodni Domorodci Muršec i Majer i vsi iskreni Domorodci, i velim još jedanput: nebodimo u kniževnosti „Kronländleri“, temoč bodimo složni; kajti: koj se slogi protiviti — ne je vreden, da živi — neje vreden predičnog — Imena Ilirskog ... veli pesnik; — i ja znam, da:

Z milim Bogom sve se može,
Kad se serca bratski slože,
A gde gadna strast tumara,
Onde nejma božjeg dara
Nit' ufanja k — spasenju;

ako pak se slogi protivite, tak Vam velim: Si invicem mordetis et comeditis, videte: ne ab invicem consumamini. Galat 5. ... a za sada pak smo, i ako Bog da, ćemo na dalje ostati „Slovensko-Ilirsko kervi“, in tersiti se možemo:

Da nam ono ne premine,
Šta je našo od starine.

I to naj bode quasi: Principium & Finis. Quia: ubi necessitas incumbit, non disputandum est, sed: celerrime & fortiter dimicandum. Thucyd. I. 4. *). Fr. Muršić, Lutomerski.

Ljubljana. Zlo nas je razveselilo brati razglas, v katerem za blagostanje domovine vnet Sloven predlog poda k osnovi vseslovanske akademije v Austrii. To je gotovo krasna misel in za Slovane tolike važnosti, da se še do zdaj ne more pretehtati. Ako bi se ona ustanovila, bi bile dušne moči 18 millionov Slovanov združene, ki so zdaj raztergane na mnogo kosov. Akademija bi bila središče celega Slovanstva, na njo bi se vse oziralo in vpiralo. Ako se ozremo na druge akademije, se nam povsod visoka važnost take ustanovitve jasno pokaže. Upamo tudi, da bi se slovanska akademija ravno tako krasno razvila, kakor so se druge. Res

*) Vašega sastavka: „Něma Domorodstva prez ljubavi Materinskiga Jezika“ nismo prejeli, se je mogel na pošti zgubiti.

je, da bi taka ustanovitev veliko zalogo imeti morala, da bi mnogo stroškov prizadajala, da bi se primerno gibati mogla. Kar to reč zadene, bi ji gotovo vsi Slovani, prepričani od velike važnosti take naprave, svoje pomoči ne odrekli, marveč jo po mogočnosti podpirali. Znabiti, kar bi bilo zlo želeti, bi posamezna društva, svoje zaloge blagovolno podarila. Prav bi bilo zares, ako bi nje sedež v slovanskem mestu bil, vonder bi ne bilo neobhodno potrebno. Mesto, ki bi kolikor mogoče v sredi Slovanov ležalo, v katerem bi mnogo Slovanov vsakega plemena stanovalo, bi bilo za sedež te naprave gotovo naj bolj pripravno. Iz tega mesta bi se celo Slovanstvo kakor z mrežo prepreglo in vse moči v sebi zjedinilo. Naj se dvignejo slavni možni in pokličejo slovanske narode žertve na oltar domovine pokladati. Gotovo bodo od vsih krajev močno pomoč dobili, od 18 milionov Slovanov. Hvalo jim bodo vnuki vedli in slavo peli!

* Ljubljanske nemške novine prineso važne besede glede narodnega glediša, ktere tukaj okrajšane podamo:

„V dobi, v kterej je vsakej kronovini v Avstrii narodnost zagotovljena, v kterej slovenski jezik in slovstvo vedno večjo veljavo dobiva in krepkejšje perute razprostira, ki vedno veselejše cvetlice poganjajo, v kterej se žlahtna narodnost vedno bolj in bolj krepi, je gotovo potrebno, da se narodno gledišje napravi. Nobeden ne bo tajil, da je ravno to močna podpora narodnosti, razvitja narodnega jezika in slovstva. Ako se ozremo v zgodovino evropskih narodov, bomo poterdili, da je povsod gledišje naj več k omiki in zbujenju narodnosti pripomoglo.“

Torej se podstopim s pomočjo rodoljubov tej napravi v življenje pripomoči. V doveršenje tega namena razpišem na akcie 100 številka a 10 goldinarjev, in povabim rodoljube pri meni ali pa v pisarnici gospoda Babnika denar položiti.

Leopold Kordeš.

Ta misel mora vsakemu rodoljubu dopasti, želeti bi bilo, da bi se ta naprava ustanovila. Potrebo tudi živo čutimo, ker vidimo, da je vedno polno gledišje, ko se slovensko igra. Gledišje narodnost podpira, zbujajo in komiki in izobraženju naroda mnogo pripomore. Zlo bi bilo želeti, da bi se v dosego tega namena te reči ne eden, temuč več veljavnih in spoštovanih mož poprijelo, ki zaupanje naroda vživajo. Le tako bo mogoče to koristno napravo na noge spraviti in jo ohraniti.

* O kratkem bo slovensko društvo dve igri v gledišju napravilo. Željno pričakujemo kaj takega, posebno, ker je že dolgo, kar nismo domačega glasa z gledišnega odra čuli.

* Pripoveduje se, da se bode ljubljanskim nemškim novinarjem tiskarna pravda napovedala.

* Od ministerstva je prišel ukaz na tukajšnjega sodniškega predsednika, da naj naglo svoja opravila prične in hitro dokonča. Mi nimamo nobenega vzroka gospodu predsedniku zmožnosti odreči za to opravilo, marveč radi poterdimo, da je bistra glava, kteremu je taka reč le igrača; ali pri vsih lepih lastnostih mu vonder le ene manjka namreč: znanosti slovenskega jezika. Kako se bo gospod predsednik obračal ako se primeri, da se bo moral s kakim pogovarjati, ki družega ne razumi kakor slovensko? V tej zadevi gospod predsednik temu opravilu gotovo ni kos, v vsih drugih ga radi poterdimo. Upamo pa od njega in od vsih drugih uradnikov, ki slovenskega jezika ne razumijo, in vonder slovenski kruh jedo, da bodo svojo imenitno

dolžnost spoznali, in se na vso moč prizadevali slovenskega jezika se kakor hitro bo mogoče naučiti; potem ne bomo več vzroka imeli nad njih „Fähigkeiten“ dvomiti.

Horvaška. Za banu Jelačiću namenjeno častno sablo se je že 28 cekinov, 6204 goldinarjev 12¹/₂ kr. nabralo.

* Ban Jelačić je 14. Januarja na mejne vojsake sledeči razglas poslal:

Mejni vojaki! moj vojaški ukaz 14. t. m., št. 377 D. s. k., vam naznani napravo banaško-serbskega deželne vojaškega poglavarstva v Temišvaru; ki vam moje sočutje, moje hvalo in tudi moje pričakovanje izreče, ki ga za vas in od vas imam. Pazite še na resno besedo iz ust naj zvestejšega vojaškega tovarša. Ne dopustite, da bi malovredni ljudje s slabimi nameni, mir in red v naši krasni domovini podkopovali; vi sami ste strašne nasledke vojske le preveč čutili, da bi mira ne želeli in ne ljubili. Z pravično jezo vsakega iz svoje srede zaprite, ki s prederzno besedo v času, v katerem je naj več zaupanje treba, nezaupanje oznanuje, ki pod plajšem narodnega čuta naj nesramnišo sebičnost skriva in naš narod v sum pripravljajo in ponižuje. Kar smo v zadnji pomenljivej dobi za cesarja, za državo storili, smo storili zavolj pravice, zvestobe in časti.

Čiste in neomadežvane želimo zapustiti te za-sluge naj dražjo dedšino vnukom, nočemo zdaj enako skopim ljudem za plačilo naših del beračiti.

Kmalu bodo vravnave v življenje vpeljane, ki bodo naše blagostanje vterdile in zagotovile; pa vi morate to teško nalogo mira z resnično voljo podperati. Za sveto reč ste se z nepremakljivim pogumom bojevali, vterdite jo torej z ravno tako nepremakljivim zaupanjem.

Bog ohrani našega naj milostljivejšega cara Franca Jožefa!

Dunaj 14. januarja 1850. Jelačić s. r.

* Zadnjič smo naznanili, da je bila tista: „ilirsko-nemačka knjiga za mladež“ na deželne stroške tiskana po povelju banskega svetovavstva; to se ima toliko popraviti, da se je to le s samo ilirsko knjigo Petra Zoročiča zgodilo, ki je bila naj pripravniše spoznana in tudi za šole namenjena; torej se je tista „ilirsko-nemačka knjiga za mladež“ prepovedala.

Serbska. Iz Tereziopol-a se v „Serbske novine“ piše: Čez 60 nedolžnih Serbov je bilo ko so Madjari vladali tukaj vstreljenih; kervavi trinogi so jih naenkrat 30 vmorili. Le dva sodnika, ki sta jih sodila sta zaperta, namreč: bivši mestni stotnik Leonard in Skenderović, vsi drugi se prosto pod milim bogom sprehajajo, Madjari so letasnje pridelke vzeli in zdaj pravijo, da so jih od ogerskega ministerstva kupili in jih bonae fidei possessores Serbom za terde petice prodajajo.

* Sremska vojaška meja je svoje ime spremenila v serbsko vojaško mejo.

Česka. Na Českem se zlo govori, da se goveja kuga prikazuje. Gotovo je, da je v enem hlevu blizu mesta Prage o kratkem 19 živinčet pocerhalo.

Austrijska. Sklenjeno je bilo, ako bi se vtegnulo primeriti, da bi se nabrani vojaki prisega branili, jih zapreti in jim družega ne dati, kakor kruha in vode. Ako bi pa oni se potem, ki so spušeni, ne hotli vhogati, naj se jim vojaške postavbe berejo, kar se v zapisnike vzame; to naj ima potem ravno tisto veljavo kakor prisega.

* Na Dunaju se zdaj pomenkvalo, kako da bi se šolsko leto v obe polovici razdelilo. Eni menijo, da bi se Velika noč za mejo naredila, drugi pa hočejo, kar se nam bolj prav zdi, da bi se na tanjko odločen čas za to mejo postavil.

* Na Dunaju je silno veliko snega, in mraza je bilo 26 stopin. Skor vsak dan viharji severno železnico zamedejo; že čez 100.000 goldinarjev sami delavci državo stanejo, ki sneg iz železnice kidajo. Zlo se je bati, da bi Donova, ko se bo začel sneg tajati, hude škode ne napravilo. Ako v zgodovino pogledamo, vidimo, da so vedno, ko je bila letna številka na koncu 50 hude povodnje bile; letas smo že v Galiciji od ene brali, in bati se je zares, da bi se spomladi na več krajih kaj takega ne prigodilo, ker je po celi Evropi od sile snega, clo v tistih krajih, kjer ga druga leta še vidili niso.

* 29. januarja je prišel na Dunaju 13. del občnega državnega zakonika in vladnega lista na svitlo in seer v vsih desetih jezikih.

Tirolsko. Tirolsko vojaško poglavarstvo je dobilo ukaz, en oddelk vojakov za Ulm in Rastadt, ktere je avstrijsko dolžno, na noge spraviti.

Ogerska. Prebivavci varazdinskega mejnega okrožja so prošnjo predložili, da bi se z vojvodino zjedini.

* Od več strani pridejo tožbe v „Magyar Hirlap“, da se vojaki poprejšne Komarnske posadke proti primerju v vojake jemljejo.

* Po ukazu c. k. vojniškega poglavarstva morajo vsi tujci, ki v Budapestu stanujejo in važnega vzroka njih stanovanja dokazati ne morejo, hitro mesta zapustiti.

* V Kašavi so bile šole 15. decembra prvičkrat odperle, uči se v njih v latinskem, v Eperiesu pa v slovanskem jeziku.

* Romanski škof v Aradu je na patrijarha Rjaciča pismo poslal, da bi romanska cerkev lastnega poglavarja imeti mogla, ker je od serbske popolnoma odločena.

* V „Magyar Hirlap“ se iz Karpfov piše: Slovski jezik se ni le v nižje opravišstvo, tim več tudi v šole vpeljal. Višji šolski vodja je prednašanje v madjarskem jeziku prepovedal. Nobena vloga se v madjarskem jeziku ne vzame; tudi v pravnih rečeh se ne sme madjarsko pisati.

Sedmograško. Iz Sedmograškega se dan na dan bolj žalostne novice čujejo. — Zaperanje naj bolj zasluženih mož in duhovnov nima konca! davki se tebi nič meni nič svojevoljno zvestim Romanom nakladajo, živina se jim jemlje in kolje. Kar je še deželjanu ostalo potem ko so ga Honvedi zropali, še to mu zdaj Sachsi jemljejo. To se tistim Romanom godi, ki so svojevoljno pod cesarske zastave tekli, ki so vladi toliko toliko koristili! In zdaj se pustijo brez vse pomoči, zdaj puntarji z njimi tako brezdušno ravnaajo! Ali se ne bo vlada temu operla in tako trinožno ravnanje prepovedala, ali bo pripustila, da se nje zvesti derzavljani brez preiskovanja v klavnico vodijo in neusmiljeno od puntarjev pobijajo? Samo v vasi Kornetzel je bilo na tako vižo 23 umorjenih, v Ferihazi objokuje 50 sirot smert ljuto umorjenih staršev, v Gisasi je bil trib. Gregorianu vjet in vpricho svojega očeta umorjen. Duhovnom, kteri še niso zaperti ali umorjeni, še pepel na ognjišu ni ostal, tako so bili poropani.

Lombardo-ben. kraljestvo. Kar so začeli vojaki iz laškega hoditi, je Lahom spet bolj greben zrastel; večkrat se kaj prigodi. Radecki je vsim

poveljnikom oblast dal, vsako neporkošino po vojaških obsednih postavah kaznovati, in mu prigodek še le potem naznaniti.

* Vojkovodja Radecky je že večkrat Tesinsko kantonsko vlado opominal, da bi prepovedala za Sardinijo vojake nabirati in podpihovavne spise tiskati in v Lombardijo pošiljati.

Tuje dežele.

Rusko. Čuje se da so ruski častniki knezu Paskieviču blizo 8 milionov ogerskih banknotov izročili, da bi jih v srebrni denar zmenil. Znano je, da so jih ruski vojaki povsod še potem jemali, ko so bili v Avstriji prepovedani.

* Glava skrivnega punta na Ruskem je bil mladi Kaškin. Ko ga pred carja pripeljejo, ga je on z nepopisljivo prijaznostjo nagovoril: „Ljubi Kaškin, ti si mlad — zlo mlad, in to je prvi vzrok tvojega opravičenja. Drugi ne manj važen vzrok je, ker je bil tvoj oče v Sibirio obsojen in kterega si ti gotovo maševati hotel. Vem, da dober sin ne more vladi zvest biti, kteremu je očeta v Sibirio poslala. Zavolj tega ti hočem milost skazati, ako odkritoserčno svojo pregreho obžaluješ, in svoje tovarše naznaniš, — tvoja prihodnost ne bo nesrečna, — tvoja svoboda ne omejena itd.“ — „Gospod“ — zaverne Kaškin — „ne tako dalje, to je zmota. Čut maševanja me ni napeljal vašo vlado prekucniti. Pri nas si v čast štejem, da je bil moj oče obsojen, in jez se ne morem njemu vrednišega skazati, kakor vašo prekleto vlado prekucniti.“ Vsi krog stoječi se tresejo, ko tak govor čujejo. Car je pa miren in reče: „Ti mladi clovek je nor, on ne zasluži ječe, peljite ga med norce.“ Tako se je tudi zgodilo.

Nemška. Iz Lipsje prineso Tyženske Noviny novico, da se je serbo-slovansko društvo „Sorabia“ z novega ustanovilo. To društvo se je začelo že v letu 1716 pod imenom „Serbske Kazatelske towaryštow“ od serbskih djakov ustanovljeno, v letu 1814 je bilo od Lubensny-a ponovljeno. O začetku je bilo skoz in skoz slovansko, pozneje pa se je nemški živelj tako močno vanjo vgnezdil, da so se Slovani v njem popolnoma zgubili.

Laška. Sveti oče papež se še ne bode kmalo v Rim vernul. Papež tako dolgo noče v Rim iti, dokler so republikanski vojaki v njem, ker se je prepričal, da francoska republika ni družega kakor prava stopnja na nebo naskakovavni lestvici socializma in komunizma. Papežu ni moglo neznano ostati, da francoski vojaki, kolikor dalj časa se v Rimu mude, toliko bolj tudi ljudstvo podpihujejo proti papeževi posvetni vladi, in s tem tudi katolsko vero spodkopujejo. Vojaki se že boje v cerkev iti, ker jih tovarši zasmehujejo. Primorati se pa po francoskih postavah nobeden ne more. Torej se ni čuditi, da se pri takih okoljshinah papež v Rim ne verne.

Amerika. Poljaki, ki so se v Ameriko podali, so bili v Novem Orleansu lepo sprejeti. Komej se je novica po mestu raznesla od njih prihoda, že pride barkovodja „Niagare“ v imenu gosposke Poljce sprejet; ko se v barkostajo pripeljejo, jih stokrat topov strel pozdravi. Admiral Steamart nagovori sinove Kosciuskega, in Worotnowski, Swoboda in Tyrjevič mu odgovoré. Potem jim podajo morski častniki zastavo s poljskim in amerikanskim gerbom, in jih peljejo s klicom: Živila Polonja, živila Amerika! v barko admirala, kjer so bili z glasbo: Ni še Poljska, ni zgubljena, sprejeti.

Lepoznansko polje.

Narodne pripovedke iz Bistriške doline.

Spisal Janez Terdina.

VII. Hudamos.

V Rašiskem gojzdu (med Mengiško faro in smedniško komesijo) je grozovito pečovje, ki se Šumbreg imenuje. To ime od tod pride, ker tu iz globoke votline hudournik izvira, ki zlasti ob dežu z velikim bobnenjem po skalah dere. Pa ko ta urnik na ravno pride, je v velik prid tratam in travnikom. Na eni tih omočenih trat koj pod hribom je enkrat koča stala, lastnina scer revnega pa pridnega kmeta. Ko vmerje podedva njegov zlahtnik imenovano bajtico. Mihel ni imel scer dosti slabih lastnosti. Bil je vedno vesel, priden, postrežljiv, učen, za vsako delo pripraven. Al kakor marsikdo ga je tud on prerad serkal. Njegova edina prijateljica je bila kupica. En teden je delal, drugi teden pa pil in tako zaporedoma, da mu leto preteče. Pa ta skor edina slabost Mihelna v velike zaderge pripravi. Pri kerčmarjih je imel toliko nakredanega, da je bila njegova hišica v vedni nevarnosti na boben priti.

Takrat je v Rašiskem gojzdu velik pes prebival, ki so ga ljudje Hudamos imenovali. Ta pes je verh Šumbreka vsaki večer na poti sedel in je tako lajal, da se je krog in krog razlegalo. Več serčnih fantov se scer Hudamosa loti, pa on jih je popadel in tako ogrizel, da si več blizo ne upajo. Enkrat tava tudi Mihel ves v vinskih omotičah verh Šumbreka. En zimski večer je bilo. Ko do Hudamosa pride, se mu smili, ker je tak mrz. „Pojdi z mano“, ga Mihel nagovori, da se pogreješ — ti bom tudi jesti dal, ker sim jez sit, pa še ti bodi. Zdaj več ne grize, marveč se nagovorniku priljuje, ga liže, gobec odpre in takole v začudenje pijančka pripovedvati čne: Lej! jez sim posestnik tega hriba in vsega kar je v njem. Moja dolžnost je za dobrotljive ljudi skrbeti. Posihmal sim tvoj prijatelj. Ti boš vidil, kako znam postrežljivost poplačati.“

Hudamos tako besedva, in z Mihelnom gre, ki mu jedi da. Ko se nasiti, se zopet na svoje čakališe verne. Drugi večer spet pride in tudi vselej za naprej, kadar je Mihel doma, ki mu zmirom rad postreže. Kmalu vidi, da obetanje psa ni prazno. Spomlad mu je vselej povedal, kdaj da naj seje in ravno tako mu je tudi na znanje dal, kdaj naj žane. Mihel ga vse vboga in glej! od mernika posetve je 100 al še več mernikov namlatil. Vsa-jeno drevo je tretje leto že popolnoma doraslo in je toliko sadja dalo, da Mihel ne ve kam z njim. Če je bila prav slaba letna je vender on zmirenako pridelal. V malo letih je bil Mihel bogat mož brez dolgov, se je tudi pijančevanja odvadil, je torej povsod časten bil, in zadajč si nevesto poiše. Pa kakor je sploh navada, se tud on prevzame in ošaben postane. Hudamosa, ki je še zmirom k njemu jest hodil, jo zdaj gerdo gledal in mu zadnič, ko se ožene, clo reče: „Ne zameri, da te več ne morem tu imeti, tvoja gerda pasja podoba se zna ženi zastuditi.“

Hudamos se kar nič na to ne jezi, le reče: V prid ti ne bo. Pomnil boš name, pa zate sim zgubljen. Vender te zavolj tvoje nekdanje dobrotljivosti nečem popolnoma zavreči. Ne ti, pa tvoj sin me bo zamogel najdi. Več me ne boste verh Šumbreka

vidili, stanoval bom v votlini, iz ktere studenc teče. Tje naj me iskat pride. — Hudamos gre.

Od zdaj ni bilo več psa v hišo, pa tudi prejšnega pridelka ne. Nive in snožeti več ne rode. Mihelnu spodleti, kar se podstopi. Prišle so slabe letne, nevihte, toča, ki mu staro revšino naklonijo. Njegovo ženo, ki je bila popred vsega dobrega navajena, to tako peče, da žalosti vmerje. —

Dolgo je Mihelna sram spet pri Hudamosu pomoči iskati. Pa ni bilo drugači si pomagati. Pošle tedej svojega Jurčka na Šumbrek, da bi Rašiskega Škrata poiskal. Jurček je bil prebrisan fant in bil je koj pripravljen iti, ko mu Oče pove kaj in kam in zakaj. Serčno stopi v votlino v kterej ima pes biti. Pa komaj pet korakov stori ga tma obdā, le toliko razloči, da ima veliko jamo pred nogam, v ktero si ne upa stopiti. Premišljeva kaj bi storil, se okolj ozira in res kraj stene malo za sabo kamnito mizo zagleda, na kterej je en obroč, ena palca, ena kupica vode in kurje pero vsako z napisom: Ključ k Hudamosu. Jurček misli kaj bi pomenilo, poskuša in poskuša in zadnič vgne. Obroč si je namreč okolj glave djal. Pri tej priči se jama razsvetli in brez obotave gre po sterminih stopincah doli. Pa ko do tal pride, mu na enkrat veliko z žebli obito kolo daljni pot zapre. Zopet „ključ k Hudamosu“ ki jih je s sabo vzel, poskuša in lej! ko kupico vode na kolo verže, ono vtihne in se na stran vmakne. Veselo gre Jurček naprej. Pride do lepo okinčanih vrat, pri kterih sta dva serdita medveda stražo imela, ki sta tako strašno tulila, da se deček silno prestraši. Pa zadnič si pogum vzame in z palco medveda bje. V hipu sta krotka in spoti gresta. Zdaj Jurček tud zadni ključ: kurje pero porabi in ga v zapah vtakne, ki odjenja, da se vrata odpró. Deček stopi v krasno stanico. Tu zagleda Hudamosa, ki je za mizo sedel in se mogočno krog ozeral: Prijazno odpre on gobec in reče: Ne boj se, ker me je oče sognal, bom pa tvoj prijatelj. Ne bom scer s tabo šel, ljudje so nevredni, me še viditi, pa nevidno te bom obdajal. Tu poglej znamenje moje prijaznosti! Pri teh besedah Hudamos iz za mize skoči in pokrov odzdigne, ki je bil sred stanice vdelan. „Lej! besedva dalej, tu izvira hudournik, čem mu lastnost podeliti, da bo stotna njegovih kaplic sreberna. Ker pri vaši hiši teče, koj tamkej vsaki večer en plošček zvečer postavi in drugi dan bo z srebrom napolnjen! — Jurček oblubi to storiti in se zahvali. Potem mu pa Hudamos tace poda in ga zopet vun izpelje. Sam pa gre nazaj v podzemeljsko stonovanje. —

V hišo Mihelna se zdaj staro blagostanje verne, še clo več postane. Pa zdaj ga z hvaležnim sercom žvija. Ko pohoštvo Jurčku izroči, se tudi tega bogastvo derži. Al njegovi vnuki so tudi prevzetni postali in niso srebra več v ploščku, ampak v škafih lovili. To se Hudamosu tako za malo zdi, da studencu zopet svojo lastnost odvzame in prebivavce „trate“ v staro revšino treši. Ob vse in clo ob hišo so prišli, ki se je poznej tako razsula, da kamen na kamnu ne ostane. —

Po našem če ta pripovedka reči, da je bil tu enkrat rudnik, ki se je pa že zdavnej spraznul in zasul. To tudi pričajo jame ki so tu in tam zrite in še druge znamenja, kakor kamnje, pesik. itd.